

výsadního pořadí v §u 23 vyr. ř. měl zákonodárce na mysli vnučenou realizaci dlužníkovy jmeny, neboť účelem vyrovnávacího řízení jest právě umožniti dlužníkovi další existenci slevou pohledávek věřitelských bez exekučního zásahu (§ 11 (2) vyr. ř.). Ustanovení ono nemá jiného smyslu, než jaký mu přiložil tento nejvyšší soud v rozhodnutí čís. 1399 sb. n. s. Přednost pohledávek po rozumu tohoto zákonného ustanovení záleží v podstatě v tom, že musí býti dlužníkem — a jen ten jest jejich pasivním podmětem a nikoliv nějaká fiktivní vyrovnávací podstata — plně zaplacený, pokud se týče aspoň zabezpečeny (§ 46 (2) vyr. ř.), jinak by nedošlo vyrovnání soudního schválení (§ 50 čís. 4 vyr. ř.). Výsadní pohledávky nejsou stíženy zákazem §u 10 vyr. ř., že nelze po zahájení vyrovnávacího řízení na věcech dlužníkovi patřících nabýti soudcovského práva zástavního neb uspokojovacího, a neplatí pro ně ani ustanovení §u 12 vyr. ř. Ohledně těchto pohledávek má se věc až na jedinou výjimku, zákaz vyhlášení úpadku, tak, jako by vyrovnávací řízení vůbec nebylo zahájeno. Tato ustanovení zákona umožňují tudíž vyrovnávacímu správci, by si zajistil své náklady, pokud je zajištění jejich vzhledem k majetkovému stavu dlužníkovu vůbec možno a není proto ustanovení §u 23 vyr. ř. předem zbytečné. Na úkor všeobecné rozvrhové podstaty a předcházejících knihovných věřitelů, pro něž zahájené vyrovnání nemělo prospěchu, zajištění ono provésti nelze.

Čís. 5461.

Pozemková reforma.

Ujednal-li Státní pozemkový úřad s vlastníkem zabraného majetku dohodu o převzetí, ale pak ji nechtěl dodržeti a převzetí odmítal, jest vlastník oprávněn domáhati se na státu splnění dohody žalobou a to na zemském soudě v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n.

Pokud čelí záborové právo státu i proti pachtýři.

Jde o smlouvu soukromoprávní, převzal-li Státní pozemkový úřad budovu pachtýřem na zabraném pozemku vystavěnou, a lze se domáhati splnění její na soudě příslušném dle předpisů j. n. Příslušnost dle §u 83 a 49 čís. 5 j. n. tu nedopadá.

(Rozh. ze dne 17. listopadu 1925, R I 953/25.)

V žalobě, zadané na zemském soudě v Praze, již domáhal se na státu zaplacení 60.000 Kč, tvrdil žalobce, že mu byla v provádění pozemkové reformy dána Státním pozemkovým úřadem výpověď ze statku, jež měl v pachtu s celým příslušenstvím, k němuž patří také sušárna zeleniny. S ostatním příslušenstvím převzal Státní pozemkový úřad protokolem ze dne 26. října 1921 také onu sušárnu, mezi žalobcem, majitelem statku a Státním pozemkovým úřadem stala se také dohoda, že Státní pozemkový úřad zaplatí žalobci náhradu za převzetí statku a žalobcem předsevzatých investic, odhad jich ceny ustanoven na den 31. října 1921, ale odhad ani toho dne ani později proveden nebyl, naopak sdělil žalobci Státní pozemkový úřad, že na sušárnu nečiní nároku a ponechává žalobci, by s ní jako svým vlastnictvím si naložil. Toto stanovisko Stát-

ního pozemkového úřadu odporuje prý předpisu §u 9 zákona čís. 215/19 a ani na předpis § 34 zákona čís. 329/20 nemůže prý se pozemkový úřad odvolávat, poněvadž sušárnu již jednou převzal. Na základě toho žalobce — odhaduje budovu sušárny se zařízením na 60.000 Kč — navrhl odsouzení žalované strany zaplatiti mu 60.000 Kč. Žalovaná strana vznesla proti žalobě námitku nepřípustnosti pořadu práva, místní i věcné nepřislusnosti soudu. Pokud se týče námitky nepřípustnosti pořadu práva přednesla strana žalovaná, že sušárna nebyla Státním pozemkovým úřadem převzata a rozhodování o otázkách týkajících se provádění pozemkové reformy přikázáno je řízení správnímu, částečně pak zákonem náhradovým čís. 329/20 a novelou k němu čís. 220/22 soudnímu řízení nespornému. Soud první stolice vyhověl námitce nepřípustnosti pořadu práva a žalobu odmítl. D ů v o d y: Pouze § 50 a) novely čís. 220/22 odkazuje na pořad práva, jemu však musí obligatorně předcházeti soudní řízení nesporné, kterým musí býti pachtýř odkázán na pořad práva, ale nikoli proti státu, nýbrž proti vlastníku převzatého statku. Mezi stranami jest sporno, zda sušárna, za kterou se žalobce domáhá náhrady, byla Státním pozemkovým úřadem převzata, zda je též povinen ji převzítí a jaká náhrada měla by býti žalobci za ni vyplacena. Žalobce opírá svůj poměr ke straně žalované o výpověď z pachtu, kterou mu dal Státní pozemkový úřad při provádění pozemkové reformy. Předpisem §u 15 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. přikázáno bylo provádění pozemkové reformy a tím i řešení všech právních poměrů do tohoto oboru spadajících pozemkovému úřadu, pokud výslovným předpisem některé úkony ze souboru těchto otázek nebyly vyňaty a přikázány soudu. Takovéto vyjmutí nestalo se ohledně otázek, které žalobce tímto sporem předkládá k rozhodnutí. Naopak předpis §u 34 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. z. a n. stanoví, že pozemkový úřad není povinen převzítí stavby nadbytečné nebo s převzatým zemědělským podnikem nesouvislé; rozhodovati o tom, které stavby jsou nadbytečné a s podnikem nesouvislé, přísluší pozemkovému úřadu, rovněž tak provedení jejich odhadu. Státní pozemkový úřad je úřadem správním a činnost jeho povahy veřejnoprávní. O nárocích povahy veřejnoprávní přísluší tomuto soudu podle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. rozhodovati jen tehdy, když se úřad správní vyslovil k rozhodnutí v tom kterém směru nepřislusným (čís. 6 §u 2 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n.), což se však v tomto případě nestalo, naopak Státní pozemkový úřad otázku tuto řešil, není však přípustným předložiti soudu její přezkoumání prostřednictvím zákona čís. 4/18. Státnímu pozemkovému úřadu mimo rozhodování o otázkách spadajících do poměrů právních, vyvolaných pozemkovou reformou je také svěřena realizace těchto rozhodnutí; při provádění této realizace na podkladě vydaných rozhodnutí vystupuje Státní pozemkový úřad ovšem také jako zástupce eráru (vykupujícího a pod.), v tomto směru úkony pozemkového úřadu nebyly by povahy veřejnoprávní a pak by přípustnost pořadu práva dána byla. O takovou pouhou realizaci se však ve sporném případě nejedná. R e k u r s n í s o u d zamítl námitku nepřípustnosti pořadu práva. D ů v o d y: Prvý soud sice správně uvádí, že mezi stranami je spor o to, zda sušárna, za kterou žalobce žádá náhradu, byla

Státním pozemkovým úřadem převzata, ale nesprávně vychází ze stanoviska, jako by šlo o to, zda je Státní pozemkový úřad povinen ji převzít a jaká náhrada má být žalobci vyplacena. Žalobce netvrdí, že je Státní pozemkový úřad povinen sušárnu převzít, nýbrž tvrdí, že ji převzal a že je povinen náhradu za ni vyplatit, že však to odpírá a cenu ani odhadem nestanovil a stanovit nechce. Tu nejde již o otázky pozemkové reformy, nýbrž o sporné faktum, z něhož vyvozuje se závazek druhou stranou neuznaný, jehož podkladem jest sice řízení o zabránění půdy a náhrady za ni, ale není jeho obsahem. Nejde tu o rozhodnutí Státního pozemkového úřadu ohledně zabránění půdy neb ohledně náhrady za ni (ohledně náhrady vypovězenému pachtýři), které by mělo být přezkoumáno soudem, nýbrž jde tu o to, zda Státní pozemkový úřad jménem státu určitý objekt na zabraněm statku převzal čili nic. Převzal-li již objekt, jest povinen vyplatit náhradu, popírá-li však převzetí a odpírá-li i náhradu vůbec nabídnouti a určit, nemůže mít místa řízení předepsané zákonem ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. nebo zákony čís. 329/20 a 220/22 sb. z. a n. přikázané úřadům správním, poněvadž je vlastně spor o to, zda vůbec tu je důvod pro další takové řízení. Poněvadž tato otázka není přikázána úřadům správním a poněvadž jde o nárok proti státu z důvodu sice veřejnoprávního, ale úřadům správním nepřikázaného, nelze tvrdit, že by tu byl pořad práva vyloučen.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Místo jednostranným úředním postupem, jakým jest oznámení zamýšleného převzetí, výpověď a případná exekuce, může Státní pozemkový úřad převzetí uskutečnit také dohodou s vlastníkem (§ 26/1, 29, 31/2 náhr. zák.), která jednostranný postup úřední nahraňuje, obsahující jej v sobě, avšak zahrnující ještě něco více, ježto je to úmluva, která pravidelně váže obě strany. Kdyby tedy Státní pozemkový úřad od jednostranného úředního postupu zahájeného za účelem převzetí upustil (oznámení zamýšleného převzetí, výpověď a případný návrh exekuční vzal zpět), nemohl by jej vlastník dle všeobecných zásad právních k převzetí nutit. Pakliže však Státní pozemkový úřad ujednal s vlastníkem platnou dohodu o převzetí, ale pak by ji nechtěl dodržet, a převzetí odmítal, nelze se domyslet, jak by vlastník, kdyby měl za to, že Státní pozemkový úřad k dodržení je povinen a on jej k tomu nutit chtěl, měl právu svému průchod zjednat jinak než pořadem žaloby. Pořadem nějakého řízení ve smyslu náhradního zákona, zejména řízení nesporného, by to zajisté nešlo. Nárok arci by byl veřejnoprávním a měla by tu tedy místo příslušnost dle zákona ze dne 3. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. A zde jest něco podobného, jenže nejde o veřejnoprávní nárok. Záborové právo státu čelí zásadně proti vlastníku půdy, nikoli proti osobám jiným, zejména ne proti pachtýři, jehož zkrácení naopak zásadně zakazuje (§ 9 (2) záb. zák.). Jen výjimkou dotýká se zákon i jeho zájmu, odpíráje mu na př. náhradu škody způsobené předčasným zrušením pachtu [§ 50 a)], a jen výjimkou čelí přímo i záborové právo proti němu, když totiž § 12 záb. zák. nařizuje, že každý vlastník živého a mrtvého

inventáře, ať pachtýř, uživatel nebo vlastník půdy, povinen jest prodati povinnou část jeho státu, kteréž právo státu rozvádí blíže §§ 53—58 náhr. zák. Jinak je pachtýř súčastněn v záborovém řízení potud, že mu jako osobě hospodařící musí dána býti z hospodaření výpověď (§ 12 násl. náhr. zák.), a v náhradovém řízení potud, že mu přísluší náhrada za investice dle §u 43 a), a za přeplatky pachtovného dle §u 50 a) poslední odstavec náhr. zák. A potud jest v poměru veřejnoprávním, t. j. v poměru z důvodu státního práva záborového. Ale o takový poměr zde nejde. Nejde o inventář ani o náhradu investic nebo přeplatků, nýbrž o budovu, kterou žalobce jako pachtýř vystavěl na cizím majetku zabraném, a o níž zástupci vlastníka majetku toho prohlásili, že pachtýř stavbu tu provedl, aniž by ji oznámil, že oni nejsou ochotni mu platiti náhradu a navrhuji a souhlasí, by si pachtýř sušárnu odboural a prodal a pod. (t. j. uznávají, že má jus tollendi) a konstatováno úředně, že sušárna ta jest objektem soukromým, samostatným, k budovám velkostatku nenáležícím a s nimi nespojeným. To však jest bezesporo, protože žalovanou stranou předložený opis protokolu ze dne 31. října 1921, to vykazující, uznán žalobcem za pravý. Ale žalobce tvrdí, že Státní pozemkový úřad sušárnu dle protokolu ze dne 26. října 1921 převzal v cestě dohody za odhadní cenu, která měla býti teprve vyšetřena, že však později odhad i převzetí odepřel o odpírání, ač od dohody ustoupiti oprávněn není, i žádá žalobce zaplacení. Je docela lhostejno, že Státní pozemkový úřad dal žalobci jako pachtýři výpověď, neboť ani pak nebyl povinen spornou sušárnu převzít, tím méně, když by to dle §u 34 náhr. zák. nebyl povinen ani vůči vlastníku, když dle shora citovaného nesporného protokolu sušárna ta k budovám velkostatku nenáleží a s nimi spojena není, nýbrž je čistě soukromým majetkem pachtýře, proti němuž zábor nečelí. Jedině rozhodno je, že žalobce zakládá svůj nárok na to, že Státní pozemkový úřad sušárnu převzal. Zda je to pravda či není a, pak-li ano, zda dohoda o převzetí jest platná, je teprv otázkou sporu ve věci samé, neboť od toho závisí nárok žalobcův, proto to žalovaná strana zbytečně již teď uplatňuje. Jak shora citovaný protokol dokazuje, nejde zde ani o případ §u 43 a), že by cena za žalobcovu sušárnu byla pojata bývala do ceny přejímací za nemovitost vlastníkem vyměřenou a měla z této ceny se svolením vlastníka býti v rozvrhovém řízení v příslušném pořadí přikázána, nýbrž jde čistě o poměr mezi Státním pozemkovým úřadem a žalobcem, v němž vlastník súčastněn není, a jenž se zakládá na dohodě o převzetí mezi stranami dle tvrzení žalobce uzavřené. Jde tedy o tvrzené převzetí, jež se sice stalo za příležitosti provádění pozemkové reformy, ale zakládá se na soukromoprávní smlouvě, z níž nároky uplatňovati dlužno pořadem práva. Jen v tom tedy nelze souhlasiti s rekursním soudem, že by šlo o poměr veřejnoprávní. Zajisté Státní pozemkový úřad může předsebráti i jednání povahy soukromoprávní, na př. koupě, a, kdyby v souzeném případě tvrdil on, že sušárnu od žalobce smlouvou převzal a žalobce nechtěl mu ji vydat, nezbylo by mu zajisté nic jiného, než žalovati ho o dodržení a splnění smlouvy. Poněvadž jde o poměr soukromoprávní, není sice dána příslušnost zemského soudu v Praze dle zákona ze dne 3. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., ale nějaké nepřislušnosti nezhojitelné, k níž by bylo

z úřední povinnosti hleděti, protože by soud tu ani dohodou nemohl příslušným býti učiněn, tu není. Žalovaná strana sice uplatňovala v první stolici místní i věcnou nepříslušnost, to z důvodu §§ 83 a 49 čís. 5 j. n., že prý jde o spor z poměru pachtovního, avšak není s tím v právu, neboť jde o spor, jak řečeno, z důvodu tvrzené smlouvy o přenechání sušárny za odhadní cenu, tedy smlouvy kupní. V dovolací stížnosti žalovaná strana uplatňuje již jen nepřipustnost pořadu práva, ale, jak ukázáno, rovněž neprávem.

Čís. 5462.

Předepsáno-li ve stanovách stavebního a bytového družstva, že vklad člena stává se nevypověditelným, »jakmile družstvo přikročilo ku stavbě vlastního (rodinného) domu a jakmile bylo na ni učiněno jakékoliv vydání«, stává se vklad toho kterého člena nevypověditelným jenom tehdy, bylo-li přikročeno ku stavbě domu p r á v ě p r o ň ě o.

(Rozh. ze dne 17. listopadu 1925, Rv I 1311/25.)

Žalobě, již domáhal se člen stavebního a bytového družstva na družstvu vrácení úsporných vkladů, procesní soud první stolice vyhověl, o d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Žalobce domáhá se v tomto sporu vrácení úsporných vkladů, žalovaná to odpírá, uvádějíc, že družstvo přikročilo k stavbě vlastního (rodinného) domku, čímž prý se vklady staly dle §u 23 stanov nevypověditelnou zálohou, a že v době, kdy žalobce dal výpověď, bylo již se stavbou jeho domku započato. Především obíráti se jest podstatou těchto úsporných vkladů. Dle §u 1 odstavec 2 bod b) stanov, kdež se jedná »o opatřování vlastních čili rodinných domů«, patří k této činnosti družstevní též »přijímání úsporných vkladů na běžný účet od členů, kteří hodlají nabýti vlastních čili rodinných domů«, jimiž dle §u 21 odstavec 1 stanov jsou »domy s obmezeným počtem malých bytů, určené k tomu, by byly převedeny do vlastnictví členů«. Tento § 21 pojednává o prodávání takovýchto domů a dle jeho odstavce 6. má se tržová cena z pravidla rovnati vlastnímu nákladu na dům a dle 7. odstavce téhož §u jest smlouvu tržovou předložiti čsl. ministerstvu sociální péče. Celá akce, týkající se zbudování takovýchto domů, jest v souvislosti se státní akcí k podpoře stavebního ruchu, a také v §u 1 stanov výslovně jsou citovány zákony ze dne 22. prosince 1910, čís. 242 ř. zák. a ze dne 20. února 1919, čís. 98 sb. z. a n. A právě vzhledem k tomu, že stavební činnost družstev takových podmíněna jest finanční podporou státu, nebývá z pravidla možno, by již při početí stavby byl domek definitivně prodán tomu, kdo jej hodlá zakoupiti. Proto může družstvo prováděti stavbu rodinných domků buď tak, že je staví do zásoby, což dle intencí prováděcích nařízení k jednotlivým zákonům o podpoře stavebního ruchu se